

Granice vlasti i moći

Slaviša Orlović: Politička sociologija, Fakultet političkih nauka, Beograd, 2019

JELENA LONČAR

U odnosima između civilnog društva i države, ključno je pitanje prirode i korišćenja moći i vlasti. Ako hoćete da vidite kakav je neko čovek, dajte mu vlast, kaže srpska narodna poslovice. Nedavno objavljena knjiga Politička sociologija Slaviše Orlovića u izdanju Fakulteta političkih nauka daje temeljne odgovore na pitanja odnosa moći i vlasti, civilnog društva i države, građana i političara. Knjiga predstavlja obiman udžbenik, pisan po uzoru na slične u svetu, koji pokriva ključna pitanja i dileme političke sociologije.

U prvom delu knjige, autor nas uvodi u pojmove političke sociologije i politikologije sa fokusom na njihove predmete proučavanja i istorijski razvoj. Za razliku od politikologije koja je čista nauka o politici, po Orloviću politička sociologija, na najbolji način povezuje sociologiju i političku nauku gradeći mostove među njima.

Naredno poglavlje nudi odgovore na pitanja šta je to civilno društvo, kako se razvija i koje su njegove funkcije, a potom problemski ispituje transformaciju države, njenih uloga i granica. Autor polazi od građanina, građanskih udruženja i polja javnosti, nakon čega se usmerava na prikaz odnosa civilnog društva sa državom i demokratijom. Kako ističe, „Udruženja građana doprinose uobličavanju politike čineći da tehnička obučena bude dostupna onima koji formulišu politiku i na taj način vrše pritisak na vladu i političke institucije. Udruženja građana čine kapi-

larnu mrežu krvotoka demokratije“. Orlović ovdje stavlja fokus na pitanje kako civilno društvo može da doprinese razvoju i osnaživanju demokratije. Kada je reč o državi, pod uticajem globalizacije, države su sve više razapete između nepostojanja države, smanjivanja suvereniteta i

OSNOVNI
PREDMET
POLITIČKE
SOCIOLOGIJE JE
PITANJE ODNOSA
MOĆI I VLASTI. KO
POSEDUJE MOĆ, A
KO VLAST? JASNA
PORUKA SLAVIŠE
ORLOVIĆA
ČITAOCIMA
NJEGOVE KNJIGE
JEŠTE DA „ONI
KOJI NE VLADAJU
SOBOM NE BI
SMELI VLADATI
DRUGIMA“

izgradnje države. Orlović ipak zaključuje da je nacionalna država nezamenljiva u nudi unutrašnje bezbednosti i osećaja pripadnosti i identiteta zbog čega je i dalje jedan od ključnih aktera na međunarodnoj sceni.

Osnovni predmet političke sociologije je pitanje odnosa moći i vlasti. Ko poseduje moć, a ko vlast? Kako se moć koristi? Koje su posledice zloupotrebe vlasti? Različita shvatanja moći i vlasti, kontrola i ograničavanje moći i vlasti, podela vlasti i pitanja političke odgovornosti predstavljeni su u trećem poglavlju uz jasnu poruku čitaocima da „oni koji ne vladaju sobom ne bi smeli vladati drugima“.

Nakon temeljnih pojmova, Orlović nam skreće pažnju na pitanja društvene stratifikacije: odnos elita i masa i odnose među društvenim klasama. Vilfredo Pareto i Gaetano Mosca su ključni autori koji su razvili teoriju elita, ali pored njih, predstavljena su i shvatanja Roberta Mihelsa, Rajta Milisa i Kristofera Laša. Za ove teorije karakteristično je shvatanje o nužnosti postojanja malobrojne elite koja vlada nad neorganizovanim masama. Na njih se nadovezuju autori koji se bave psihološijom masa. Kroz razmišljanja ključnih autora, tekst nas vodi kroz različita objašnjenja fenomena masa po kojima gomile hoće čvrstu ruku, duhovno su inferiorne i funkcionišu po principu stada. Autor zaključuje da se „loša vladavina ruši izlivom nezadovoljnih masa, ali u masi neretko isplivavaju demagozi koji opet dovode do loše vladavine koja može završiti populizmom. Mase ne grade, već razaraju institucije i procedure“. U nastavku, autor opravdano postavlja pitanja o socijalnim nejednakostima i značaju i mogućnostima razvoja (demokratske) političke kulture.

Kako objasniti društvene promene i društvene konflikte? Mogu li se oni predvideti? Kako nastaju društveni pokreti? Koji su njihovi zahtevi, a koji efekti delovanja? U svetu u kom dominira netrpeljivost, sukob i izbegavanje odgovornosti, Orlović ističe značaj društvenog angažmana, dijaloga i javne debate. Građani imaju pravo da postavljaju pitanje legitimiteta vlasti, pitanje legalnosti odluka i pitanje odgovornosti političara. U tom smislu, društveni pokreti su važan kanal pripreme terena za političke promene. Drugi kanal kroz koji različite grupe vrše uticaj na političke odluke su interesne grupe. Oblast lobiranja u Srbiji još uvek nije pravno uređena što omogućava sakrivanje uticaja interesnih grupa od očiju javnosti i izbegavanje odgovornosti.

Politička participacija, politička reprezentacija, političke partije i izbori važne su teme političke sociologije. Politička participacija može da bude formalna poput glasanja na izborima, ali i neformalna koja ostavlja znatno šire mogućnosti pojedincima za učesće u političkom životu. Zagovaranja, protestne aktivnosti i učestvovanje u političkim debatama samo su neki od oblika neinstitucionalizovane političke participacije. U delu o političkoj reprezentaciji, Orlović vodi čitaoca kroz istorijske i teorijske korene pojma. Kroz razmatranja shvatanja reprezentacije ključne teoretičarke u ovoj oblasti, Hane Pitkin, Orlović ukazuje na različite aktere koji predstavljaju, načine i ciljeve predstavljanja, pitanja odgovornosti i odnosa između predstavnika i predstavljenih. Kao vrstan poznavalac oblasti političkih partija i izbora, Orlović nas vešto vodi s jedne strane kroz teorijske doprinose ključnih autora poput Mihelsa, Lipseta, Rokana, Diverže, Kirkhajmera, Kaca, Meira, Kičelta, Sartorija, a s druge strane kroz ključne pojmove i procese poput pojma političkih partija i njihovog nastanka, vrsta, uloga i funkcija političkih partija, društvenih rasepa, partijskih i izbornih sistema, značaja političkih partija i izbora za demokratiju, biračkog prava i izbornih režima.

Poglavlje o demokratiji daje pregled različitih teorija i modela demokratije od antičkih tradicija preko takmičarske demokratije do poliarhije i konsenzualnih modela demokratije. Cilj je dobar život, sloboda i ravnopravnost u demokratski uređenoj, odgovornoj političkoj zajednici. Kako to postići? Šta je mera kvaliteta demokratije? Promišljajući o ovim pitanjima, Orlović nam predstavlja različita shvatanja demokratije, ali i nedemokratskih režima poput totalitarizma i populističkih izazova demokratiji.

Iako je politička sociologija više usmerena na odnose između politike i društva unutar nacionalne države, u doba globalizacije neizbežno je ukazati na posledice globalizacije po nacionalnu državu, ekonomiju i kulturu. S njima su povezani antiglobalistički pokreti, problemi globalne nejednakosti, imigrantska kriza, kao i nedemokratske tendencije unutar EU. Orlović zaokružuje svoje opsežno razmatranje upravo ovom temom.

Razumevanje odnosa moći u društvu, društvenih konflikata i političke kompetencije i participacije je ključno za demokratsko obrazovanje budućih lidera ove zemlje, ali i sve građane koji žele da razumeju na koji način se donose političke odluke i koje su njihove mogućnosti da se uključe u polje politike i utiču na politička pitanja. Knjiga je pisana kao udžbenik i prvenstveno je namenjena studentima političkih nauka. Međutim, s obzirom da je pregledna i pisana jasnim jezikom, nesumnjivo će koristiti svim čitaocima koji se interesuju za pitanja odnosa društvenog i političkog. Čitalac na jednom mestu dobija temeljno znanje o ključnim autorima, pojmovima i odnosima u oblasti političke sociologije što je nesumnjivo jedan od najvećih doprinosa ove knjige. Svaki pojam je predstavljen iz ugla različitih teoretičara što knjizi daje zavidnu širinu, ali istovremeno i produbljuje nivo razumevanja. Upoznavanje sa autorima i njihovim perspektivama je olakšano brojem antrfileima u kojima su izdvojeni važni biografski podaci i naučni i društveni značaj ideja. Završavam citirajući autora knjige koji kaže: „po moru ljudske misli, ne može se ploviti bez kompasa“. Ova knjiga je upravo jedan takav, pouzdan kompas za orijentisanje u kompleksnim odnosima moći u polju međudnosa političkog i društvenog.

**Autorka je docentkinja
Fakulteta političkih nauka**

ZDL Zdravstveni dom Ljubljana
Community Health Centre Ljubljana

DOMU ZDRAVLJA LJUBLJANA u Sloveniji potrebno je nekoliko lekara specijalista porodične medicine / opšte prakse u našim organizacionim jedinicama u Ljubljani.

Pozivamo vas da se pridružite pozitivno orijentisanom i na razvoj usmerenom kolektivu sa dobrim uslovima rada na radnom mestu:

LEKAR SPECIJALISTA PORODIČNE MEDICINE / OPŠTE PRAKSE

TRAŽIMO:

- Stručno osposobljena lica sa važećom licencom u oblasti porodične medicine / opšte prakse i znanjem slovenačkog jezika (nivo C1).

NUDIMO VAM:

- rad u domu zdravlja u kojem su kvalitet i bezbednost pacijenata i zaposlenih na prvom mestu,
- rad u organizaciji koja se povezuje sa međunarodnim institucijama u oblasti zdravstva,
- rad u porodici prijatnoj organizaciji,
- kompetentan tim stručnjaka,
- timsko radno okruženje.

KOD NAS MOŽETE OČEKIVATI!:

- mogućnost bavljenja naučno-istraživačkim radom, akademski rast,
- kontinuirano stručno usavršavanje, razvoj i napredovanje u karijeri.

VAŠE PREDNOSTI:

- komunikativnost i pozitivnost,
- posvećenost i prilagodbenost timskom radu,
- želja za kontinuiranim obrazovanjem,
- dobro poznavanje stručne oblasti.

Vaše cenjene ponude za posao možete poslati na adresu Zdravstveni dom Ljubljana, Kadrovska služba, Metelkova ulica 9, 1000 Ljubljana, Slovenija, ili putem e-maila kadrovska.sluzba@zdd-lj.si. Molimo vas da dopišete i svoj broj telefona ili e-mail adresu.

Za dodatne informacije možete kontaktirati Kadrovsku službu Doma zdravlja Ljubljana, na brojeve telefona +386 1 3003 903, +386 1 6203 896.

